

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TOEZICHT OP ZWAKKE EN ZEER ZWAKKE SCHOLEN

ZO WERKT HET

Voorwoord

Deze brochure beschrijft de manier waarop de Inspectie van het Onderwijs omgaat met scholen die als 'zwak' of 'zeer zwak' zijn beoordeeld. Onder 'scholen' worden hier zowel basisscholen verstaan als speciale basisscholen, onderwijssoorten (praktijkonderwijs, vmbo, havo, vwo) van scholen voor voortgezet onderwijs en scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs.

Over het algemeen bieden Nederlandse scholen onderwijs van voldoende kwaliteit. De inspectie kan echter tot de conclusie komen dat de kwaliteit van het onderwijs aan de onderzochte school of onderwijssoort onder het minimumniveau is gezakt. Het is de taak van de inspectie om de school hierop te attenderen – voor zover dit nog niet door de school geconstateerd was – en door intensief toezicht bij te dragen aan een snelle en duurzame kwaliteitsverbetering. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs; het dient ervoor te zorgen dat de kwaliteit zo snel mogelijk weer op een aanvaardbaar niveau wordt gebracht.

Hoewel scholen aanvankelijk vaak niet blij zijn met de beoordeling 'zwak' of 'zeer zwak', zijn zij achteraf meestal positief over de ervaring. Gedwongen worden tot een kritische blik op het eigen functioneren levert nieuwe inzichten op over de eigen organisatie en de manier waarop het onderwijs wordt gegeven. En dat komt de kwaliteit uiteindelijk weer ten goede.

De inspectie wil een bijdrage leveren aan de continue verbetering van de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs. Zij hoopt u met deze brochure inzicht te verschaffen in de wijze waarop dat gebeurt bij scholen die als 'zwak' of 'zeer zwak' zijn beoordeeld.

De hoofdinspecteur primair onderwijs
en expertisecentra,

Leon Henkens
november 2011

De hoofdinspecteur
voortgezet onderwijs,

Rick Steur

Inhoud

Inleiding 4

1	Stand van zaken en ontwikkelingen 5
2	Vaststelling van het oordeel 'zwak' of 'zeer zwak' 6
2.1	Risicoanalyse en kwaliteitsonderzoek 6
2.2	Inspectieoordeel 6
2.3	Rapport van bevindingen 6
2.4	Publicatie op internet 6
2.5	Communicatie met ouders 7
3	Geïntensiveerd toezicht: de interventiefase 8
3.1	Plan van aanpak en toezichtplan 8
3.2	Tussentijds kwaliteitsonderzoek en voortgangsgesprek(ken) 9
3.3	Afsluitend onderzoek naar kwaliteitsverbetering 10
4	Geïntensiveerd toezicht: escalatie- en sanctiefase 12
4.1	Escalatiestappen zeer zwakke scholen 12
4.2	Escalatiestappen zwakke scholen 13
5	Preventieve aanpak 14
6	Meer informatie 15
	Bijlage(n)
I	Termijnen zwakke en zeer zwakke scholen 16
II	Aandachtspunten voor het plan van aanpak 17

Inleiding

Deze brochure beschrijft het toezicht op zwakke en zeer zwakke scholen en de verschillende fasen daarin.

Allereerst wordt beschreven hoe het oordeel van de inspectie tot stand komt. Ook wordt toegelicht wat de inspectie van het bevoegd gezag verwacht met betrekking tot het informeren van de ouders van de leerlingen over het inspectieoordeel. Vervolgens worden de verschillende stappen van het geïntensiveerd toezicht uiteengezet.

Ten slotte worden de scenario's beschreven die aan de orde zijn wanneer blijkt dat de afgesproken kwaliteitsverbetering niet, onvoldoende of te langzaam tot stand komt. In deze fase is sprake van escalatie en eventueel van sancties. Bij al deze stappen gaat de inspectie uit van strakke termijnen. De inspectie wil daarmee bereiken dat een school zo kort mogelijk (zeer) zwak is.

In bijlage I staat welke termijnen in welke fase van de beoordeling en het vervolgtoezicht worden gehanteerd. Bijlage II bevat aandachtspunten voor het plan van aanpak.

1 Stand van zaken en ontwikkelingen

Als de inspectie de kwaliteit van het onderwijs op een school als zwak of zeer zwak beoordeelt, is dat een ernstige zaak. Het betekent dat de leerlingen op die school niet het onderwijs krijgen waarop zij recht hebben. Leerlingen en hun ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat de school onderwijs van ten minste voldoende kwaliteit levert.

De inspectie besteedt in het toezicht al een aantal jaren extra aandacht aan zwakke en zeer zwakke scholen. Deze scholen staan onder geïntensiveerd toezicht om te bevorderen dat er zo snel mogelijk verbeteringen gerealiseerd worden. Het is de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van de school om de tekortkomingen zo snel mogelijk op te heffen. Daardoor komt de onderwijskwaliteit weer op een aanvaardbaar niveau.

In de afgelopen periode is het aantal zeer zwakke scholen gedaald. Toch komen er nog steeds nieuwe zeer zwakke scholen bij. Het beleid blijft erop gericht het ontstaan van nieuwe zeer zwakke scholen te voorkomen en de duur dat een school zeer zwak is zo veel mogelijk te bekorten.

Met dat oogmerk heeft de inspectie enkele veranderingen in de aanpak van de (zeer) zwakke scholen aangebracht. Deze brochure beschrijft de huidige werkwijze.

2 Vaststelling van het oordeel 'zwak' of 'zeer zwak'

2.1 Risicoanalyse en kwaliteitsonderzoek

Jaarlijks voert de inspectie voor elke school een risicoanalyse uit. Zo wordt bepaald of er signalen of aanwijzingen zijn dat een school onvoldoende kwaliteit levert. Mocht dit het geval zijn, dan voert de inspectie een kwaliteitsonderzoek uit. Tijdens dat kwaliteitsonderzoek wordt vastgesteld of er tekortkomingen zijn.

Bij het uitvoeren van het kwaliteitsonderzoek maakt de inspectie gebruik van een waarderingskader. Het waarderingskader is voorzien van beslisregels. Die dienen als leidraad bij de bepaling van het eindoordeel over de kwaliteit van het onderwijs en het daaraan gekoppelde toezichtarrangement. Het waarderingskader en de beslisregels die gelden voor de verschillende onderwijssectoren zijn te vinden op de website van de inspectie, onder meer in de brochure 'Toezichtkader 2011, primair onderwijs en voortgezet onderwijs'.

Bij een zeer zwakke school analyseert de inspectie bovendien op bestuursniveau de financiële positie. Daarmee beoordeelt de inspectie of eventuele financiële problemen mogelijk een oorzaak zijn van de vastgestelde tekortkomingen en/of een belemmering vormen voor het opheffen daarvan.

2.2 Inspectieoordeel

Afhankelijk van de ernst van de vastgestelde tekortkomingen en op basis van de beslisregels die de inspectie hanteert, krijgt een school basistoezicht (geen intensivering van het toezicht nodig) of aangepast toezicht voor zwakke of zeer zwakke kwaliteit. Er volgt dan geïntensiveerd toezicht.

In bepaalde gevallen kan de inspectie beredeneerd afwijken van de beslisregels. In die situaties wordt de afwijking toegelicht in het rapport van bevindingen.

Een kwaliteitsonderzoek wordt altijd afgesloten met een nabespreking met het bestuur en de directie van de school. De inspectie geeft een toelichting op haar bevindingen en gaat na in hoeverre het bestuur en de directie het eindoordeel erkennen en herkennen.

2.3 Rapport van bevindingen

De bevindingen en conclusies van het kwaliteitsonderzoek worden vastgelegd in een rapport van bevindingen. Het rapport wordt in concept voorgelegd aan het bestuur. Dat krijgt maximaal vier weken de tijd om te reageren. Daarna wordt het rapport (al dan niet gewijzigd naar aanleiding van de reactie van het bestuur) vastgesteld. Als de inspectie en het bestuur het niet eens worden over de inhoud van het rapport, wordt de zienswijze van het bestuur apart opgenomen.

2.4 Publicatie op internet

Als het rapport van bevindingen is vastgesteld, maakt de inspectie het na vier weken openbaar. Deze termijn geeft het bestuur en de directie de gelegenheid de betrokkenen, waaronder de ouders, op de hoogte te stellen van het inspectieoordeel.

Het rapport van bevindingen wordt op de website van de inspectie geplaatst en is te vinden via 'Zoek scholen'. Een zeer zwakke school wordt bovendien opgenomen in de lijst van zeer zwakke scholen op de website van de inspectie. Dit gebeurt tegelijk met de plaatsing van het rapport op de website. De lijst van zeer zwakke scholen wordt maandelijks geactualiseerd. De minister wordt regelmatig door de inspectie geïnformeerd welke scholen zeer zwak zijn.

2.5 Communicatie met ouders

Ouders van leerlingen die op een zeer zwakke school zitten, moeten hierover goed geïnformeerd worden. Dit is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur.

De inspectie maakt van ieder rapport van bevindingen van een zeer zwakke school een publieksvriendelijke samenvatting. Het bestuur van een zeer zwakke school is wettelijk verplicht deze samenvatting aan alle ouders te sturen, vergezeld van een aanbiedingsbrief. De inspectie zet de samenvatting tegelijk met het rapport van bevindingen op haar website.

Verder kunnen ouders via 'Zoek Scholen' op de website van de inspectie het oordeel over de school/scholen van hun kind(eren) inzien. Ze kunnen daar ook het rapport van bevindingen en de samenvatting lezen. Ten slotte biedt de inspectie ouders de mogelijkheid zich te abonneren op informatie die over hun school/scholen op de website van de inspectie verschijnt.

De inspectie informeert niet alleen het bestuur en de directie, maar ook de medezeggenschapsraad van een zeer zwakke school over het moment waarop het rapport van bevindingen en de samenvatting op de website verschijnen.

Met deze maatregelen wil de inspectie ouders beter informeren en hun positie in het traject van kwaliteitsverbetering versterken.

3 Geïntensiveerd toezicht: de interventiefase

Als een school als zwak of zeer zwak is beoordeeld, voert de inspectie geïntensiveerd toezicht uit op de school. Het geïntensiveerd toezicht is verdeeld in een aantal stappen:

1. plan van aanpak en toezichtplan;
2. voortgang in het traject: tussentijds kwaliteitsonderzoek en (zo nodig) voortgangsgesprek(ken);
3. onderzoek naar kwaliteitsverbetering.

Het toezicht op zwakke scholen is voor wat betreft de opzet gelijk aan het toezicht op zeer zwakke scholen. Uiteraard geldt: hoe ernstiger de tekortkomingen, hoe intensiever het toezicht.

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de verschillende stappen van het geïntensiveerde toezicht.

3.1 Plan van aanpak en toezichtplan

Plan van aanpak

Het is raadzaam dat het bestuur van een (zeer) zwakke school zo snel mogelijk na het onderzoek van de inspectie een plan van aanpak opstelt. Daarin wordt beschreven op welke manier het bestuur de kwaliteit gaat verbeteren. Het bestuur doet dit in principe in samenspraak met de directie van de school.

De uitgangspunten voor het plan van aanpak zijn het rapport van de inspectie en een eigen analyse door het schoolbestuur. Deze analyse moet verhelderen welke problemen er zijn, waar zij ontstaan zijn en welke voorwaarden er nodig zijn om de problemen op te lossen. Belangrijke aandachtspunten voor een plan van aanpak zijn (zie ook [bijlage II](#)):

- aansluiting van de voorgenomen acties bij de geconstateerde kwaliteitsproblemen;
- concrete uitwerking van de voorgenomen acties en de mogelijkheid voor de inspectie om deze vanuit het toezicht te volgen;
- verwachting dat de voorgenomen acties binnen de afgesproken termijn leiden tot een verbetering van de geconstateerde kwaliteitsproblemen;
- informatie aan de ouders over de uitkomsten van het kwaliteitsonderzoek en de wijze waarop ouders worden betrokken bij het proces van kwaliteitsverbetering;
- (zo nodig) de financiële onderbouwing voor het traject van kwaliteitsverbetering.

De sectororganisaties van het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs bieden extra ondersteuning aan (zeer) zwakke scholen. Voor hulp bij het opstellen van de analyse en de voorbereiding van het plan van aanpak kunnen schoolbesturen onder andere terecht bij de PO-raad. De PO-raad kan met behulp van de 'vliegende brigade' ondersteuning bieden bij de uitvoering van het plan van aanpak. Ook de VO-raad en de AOC Raad hebben activiteiten ontwikkeld om zeer zwakke en zwakke scholen te ondersteunen, waaronder het steunpunt 'ambitieuze scholen' ([contactgegevens](#)).

Het plan van aanpak is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. De inspectie toetst het plan van aanpak van de school in beginsel niet. Als het plan van aanpak op tijd beschikbaar is, kan de inspectie er rekening mee houden bij het opstellen van het toezichtplan.

Toezichtplan

De inspectie stelt voor iedere (zeer) zwakke school een toezichtplan op. Hierin staat:

- wanneer de kwaliteit weer op orde moet zijn;
- welke (tussen)resultaten de school moet halen;
- of en zo ja welke indicatoren de inspectie beoordeelt tijdens het tussentijds kwaliteitsonderzoek;
- of en zo ja op welke momenten tussentijds voortgangsgesprekken plaatsvinden;
- welke afspraken bij eventuele voortgangsgesprekken getoetst worden.

Het toezichtplan is gedurende de periode van geïntensiveerd toezicht voor de inspectie het leidende document, waarmee sturing aan het verbetertraject wordt gegeven en waarmee alle betrokkenen zicht hebben op de afspraken en de fasering.

De inspectie stuurt het concepttoezichtplan tegelijk met het conceptrapport van bevindingen aan het bestuur en voert daarover zo nodig een gesprek met het bestuur. Vervolgens wordt het toezichtplan zo snel mogelijk vastgesteld..

3.2

Tussentijds kwaliteitsonderzoek en voortgangsgesprek(ken)

In het toezichtplan staat wanneer tijdens het traject van geïntensiveerd toezicht een eventueel tussentijds kwaliteitsonderzoek plaatsvindt en (indien nodig) een of meerdere voortgangsgesprekken. Ook is vastgelegd welke onderwerpen en indicatoren besproken dan wel beoordeeld worden. Welke toezichtactiviteiten plaatsvinden en in welke volgorde is altijd afhankelijk van de situatie van de betreffende school (maatwerk).

Tussentijds kwaliteitsonderzoek

Ongeveer halverwege het traject van kwaliteitsverbetering (na maximaal één jaar) voert de inspectie bij zeer zwakke scholen (en soms bij een zwakke school) in de regel een tussentijds kwaliteitsonderzoek uit. Dit onderzoek heeft als doel de tussentijdse resultaten van de verbetering te volgen en op onderdelen te beoordelen. Zo kan vastgesteld worden of de resultaten die in het toezichtplan zijn vastgelegd, bereikt zijn en dus of voldoende voortgang is geboekt.

Tijdens het tussentijds kwaliteitsonderzoek worden altijd de opbrengsten beoordeeld. Daarnaast worden de indicatoren waarover in het toezichtplan afspraken zijn gemaakt, beoordeeld. Het toezichtarrangement van de zwakke of zeer zwakke school wordt op basis van dit onderzoek opnieuw vastgesteld.

Voor een zeer zwakke school kan het tussentijds kwaliteitsonderzoek leiden tot aanpassing van het toezichtarrangement van 'zeer zwak' naar 'zwak'. In dat geval blijft de school onder geïntensiveerd toezicht staan totdat de overige afspraken uit het toezichtplan gerealiseerd zijn en het afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering heeft plaatsgevonden. Het tussentijds kwaliteitsonderzoek kan niet leiden tot basistoezicht. Om dit te bereiken, moet altijd een onderzoek naar de kwaliteitsverbetering worden uitgevoerd ([paragraaf 3.3](#)).

Bij het afsluitende onderzoek naar de kwaliteitsverbetering wordt namelijk een volledig onderzoek uitgevoerd op ten minste alle normindicatoren, waarmee kan worden vastgesteld of de onderwijskwaliteit weer van een voldoende niveau is.

De bevindingen en conclusies van het tussentijds kwaliteitsonderzoek worden vastgelegd in een rapport van bevindingen, dat op dezelfde manier tot stand komt als beschreven in [hoofdstuk 2](#).

Als sprake is van een wijziging van het toezichtarrangement van zeer zwak naar zwak, wordt dit zichtbaar gemaakt op de toezichtkaart. Ook wordt de school verwijderd van de lijst zeer zwakke scholen op de website van de inspectie. Op deze manier wordt de periode dat een school zeer zwak is, bekort. Omgekeerd is het in uitzonderingsgevallen mogelijk dat het toezichtarrangement van een zwakke school bij het tussentijds kwaliteitsonderzoek wordt aangepast naar 'zeer zwak'. De bevindingen uit het tussentijds kwaliteitsonderzoek kunnen leiden tot aanpassing van het toezichtplan voor de resterende periode van het verbetertraject.

Wanneer uit voortgangsgesprekken, -rapportages of andere contacten met het schoolbestuur blijkt dat het traject van kwaliteitsverbetering voorspoediger verloopt dan was voorzien, is het mogelijk dat het tussentijds kwaliteitsonderzoek wordt omgezet in een onderzoek naar kwaliteitsverbetering of dat het onderzoek naar kwaliteitsverbetering eerder wordt uitgevoerd dan was gepland. Het schoolbestuur moet hiervoor een schriftelijk verzoek bij de inspectie indienen. De inspectie bekijkt of er voldoende aanwijzingen zijn dat de verbeteringen versneld gerealiseerd zijn.

Als blijkt dat de prestatieafspraken uit het toezichtplan niet of onvoldoende gerealiseerd worden, kan dat aanleiding zijn het toezicht verder te verscherpen of te escaleren ([hoofdstuk 4](#)).

Voortgangsgesprek

Alleen als de inspectie het noodzakelijk vindt om extra intensief de vinger aan de pols te houden, worden in het toezichtplan één of meerdere voortgangsgesprekken gepland met het bestuur en de directie van een zeer zwakke of een zwakke school. Tijdens een voortgangsgesprek bespreken de inspectie, het bestuur en de schoolleiding de voortgang van het verbetertraject aan de hand van de afspraken in het toezichtplan en de voortgangsrapportage van het bestuur. Samen wordt nagegaan of de voorgenomen verbeteractiviteiten ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd en of het proces van verbetering volgens de planning verloopt.

Tijdens dit gesprek worden geen oordelen gegeven op indicatoren uit het waarderingskader. De inspectie maakt een gespreksverslag dat voorgelegd wordt aan het bestuur. Na instemming van het bestuur wordt het verslag vastgesteld.

3.3 Afsluitend onderzoek naar kwaliteitsverbetering

In het rapport van bevindingen spreekt de inspectie met het schoolbestuur af binnen welke termijn het afsluitende onderzoek naar kwaliteitsverbetering uitgevoerd wordt. Dit gebeurt uiterlijk na twee jaar, maar zo mogelijk eerder.

In dit onderzoek stelt de inspectie vast of de kwaliteit op de school weer op orde is en of de school dus in aanmerking komt voor basistoezicht. De volgende aspecten worden onderzocht:

- de opbrengsten;
- alle normindicatoren;
- de indicatoren voor (voorwaarden voor) kwaliteitszorg;
- alle indicatoren die onvoldoende waren bij het kwaliteitsonderzoek.

De inspectie onderzoekt verder of de gerealiseerde verbeteringen voldoende robuust en duurzaam zijn. In dat kader is per 1 augustus 2011 een nieuwe aanvullende beslisregel ingevoerd voor het primair onderwijs. Een voormalige zeer zwakke school voor primair onderwijs krijgt pas weer basistoezicht als, naast de opbrengsten en het onderwijsleerproces, ook de kwaliteitszorg op essentiële punten voldoende is (indicatoren 9.2, 9.3 en 9.5). Zolang dat niet het geval is, blijft de school zwak. Hiermee wil de inspectie een stevig fundament leggen onder de duurzaamheid van de verbetering.

In tegenstelling tot het tussentijds kwaliteitsonderzoek is het afsluitende onderzoek naar kwaliteitsverbetering een onderzoek waarbij opnieuw over de volle breedte van de kwaliteit van het onderwijs een oordeel wordt uitgesproken. Bij een zeer zwakke school wordt het onderzoek uitgevoerd door twee inspecteurs die niet betrokken waren bij het traject van geïntensiveerd toezicht.

Voor een zeer zwakke school kan dit onderzoek leiden tot een aanpassing van het toezichtarrangement van zeer zwak naar zwak of naar basistoezicht. Een zwakke school kan weer basistoezicht krijgen. De toezichtkaart wordt aangepast en de inspectie verwijdert de voormalige zeer zwakke school van de lijst met zeer zwakke scholen op internet.

Als blijkt dat een zeer zwakke school zich niet voldoende heeft verbeterd en dus nog steeds zeer zwak is, kan de inspectie er in uitzonderingsgevallen toe overgaan het verbetertraject met een korte periode te verlengen. Dat gebeurt alleen als de inspectie er voldoende vertrouwen in heeft dat deze verlenging op korte termijn wel voldoende resultaat oplevert. Als de inspectie daar geen vertrouwen in heeft, is dat aanleiding het toezicht verder te verscherpen of te escaleren (zie hoofdstuk 4).

De bevindingen en conclusies van het onderzoek naar kwaliteitsverbetering worden vastgelegd in een rapport van bevindingen ([paragraaf 2.3](#)). Daarin staat ook het nieuwe toegekende toezichtarrangement.

4 Geïntensiveerd toezicht: escalatie- en sanctiefase

In de voorafgaande hoofdstukken is de standaardprocedure voor het toezicht op zwakke en zeer zwakke scholen beschreven. De ervaring leert dat zich bij de start of tijdens het traject van kwaliteitsverbetering allerlei situaties kunnen voordoen die leiden tot vertraging of stilstand.

Het is van groot belang dat de stappen in het verbetertraject snel, effectief en volgens plan verlopen; de kwaliteit van het onderwijs moet immers zo snel mogelijk weer op orde te zijn. Om dat zoveel mogelijk te waarborgen, heeft de inspectie escalatiestappen geformuleerd. Deze dienen ertoe om met maximaal gebruik van de bevoegdheden van de inspectie het proces van verbetering zo snel mogelijk weer op gang te brengen en/of te versnellen.

Bij het toepassen van escalatiestappen is altijd sprake van maatwerk, omdat de ernst van de situatie en de specifieke omstandigheden van de betreffende school mede bepalen welke stappen aan de orde zijn. De inspectie spreekt daarbij te allen tijde het bestuur aan op zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs.

Als het traject van kwaliteitsverbetering niet van de grond komt of als tijdens het proces belemmeringen optreden die leiden tot onverantwoorde vertraging of stagnatie, gaat de inspectie over tot verdere verscherping van het toezicht. Deze verscherping kent een aantal stappen die achtereenvolgens of afzonderlijk van elkaar kunnen worden ingezet, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen zwakke en zeer zwakke scholen.

4.1 Escalatiestappen zeer zwakke scholen

Als zich tijdens het verbetertraject van een zeer zwakke school stagnatie voordoet, kan dat aanleiding zijn het schoolbestuur op te roepen voor een bestuurlijk gesprek met een vertegenwoordiger van de inspectieleiding. Dit gesprek heeft als belangrijkste doel vast te stellen of het bestuur kan onderbouwen dat de betreffende school binnen de gegeven periode terug kan keren naar het basistoezicht. Als de inspectie daar (op basis van het gesprek) voldoende vertrouwen in heeft, worden harde prestatieafspraken gemaakt over de resultaten die bereikt moeten worden en de termijn waarbinnen dat uiterlijk het geval moet zijn. Dergelijke afspraken kunnen ook gaan over onderwerpen die buiten de indicatoren van het waarderingskader vallen, zoals organisatorische, personele, financiële en/of beleidsstrategische vraagstukken.

Bij twijfel, of als gedurende het verbetertraject blijkt dat er niet voldoende resultaten geboekt worden, kan de inspectie het bestuur vragen een noodscenario op te stellen waarin de acties worden beschreven die het bestuur zich voorneemt als het er niet in slaagt de afgesproken prestatieafspraken te realiseren. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan overdracht van de school aan een ander schoolbestuur, fusie of sluiting van de school. Mocht de inspectie er geen vertrouwen in hebben dat het bestuur van de school ervoor zorgt dat de stagnatie wordt opgeheven en de noodzakelijke verbeteringen alsnog snel gerealiseerd worden, of als blijkt dat gemaakte prestatieafspraken niet of onvoldoende worden nagekomen, kan de inspectie ertoe overgaan het schoolbestuur een waarschuwing te geven. Hiermee wil zij het bestuur duidelijk maken dat zij het dossier van de school overdraagt aan de minister van OCW als de afgesproken verbeteringen niet of niet tijdig gerealiseerd zijn.

Als de inspectie er ten slotte geen vertrouwen in heeft dat de kwaliteit van een zeer zwakke school, ondanks de verrichte inspanningen, op korte termijn voldoende zal verbeteren, meldt zij de school aan bij de minister van OCW. Deze heeft sinds de komst van de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur' de mogelijkheid (bekostigings)sancties te treffen bij ernstig en langdurig tekortschietende kwaliteit.

Escalatiestappen zeer zwakke school

- Bestuurlijk gesprek met een vertegenwoordiging van de inspectieleiding, gevolgd door prestatieafspraken
- Opdracht noodscenario op te stellen
- Waarschuwing van de inspectieleiding en vooraankondiging van melding aan de minister van OCW
- Melding aan de minister van OCW, naar aanleiding waarvan de minister kan overgaan tot bestuurlijke en/of bekostigingssancties

4.2

Escalatiestappen zwakke scholen

Ook als er stagnatie optreedt tijdens het verbetertraject van een zwakke school, kan de inspectie het bestuur van de school oproepen voor een bestuurlijk gesprek. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de school langdurig zwak blijft.

Mocht de inspectie er geen vertrouwen in hebben dat het bestuur zal zorgen voor het opheffen van de stagnatie en de realisatie van kwaliteitsverbetering, dan kan ze het toezichtarrangement aanpassen van zwak naar zeer zwak. Dit gebeurt uitsluitend na een onderzoek naar kwaliteitsverbetering.

Vanaf dat moment wordt de school toegevoegd aan de lijst zeer zwakke scholen op de website van de inspectie en gelden dezelfde escalatiestappen als voor een zeer zwakke school.

Escalatiestappen zwakke school

- Bestuurlijk gesprek met een vertegenwoordiging van de inspectieleiding, gevolgd door prestatieafspraken
- Waarschuwing van de inspectieleiding en vooraankondiging dat de school een aangepast arrangement 'zeer zwak' krijgt
- Omzetting van het toezichtarrangement van zwak naar zeer zwak

5 Preventieve aanpak

De inspectie wil eraan bijdragen te voorkomen dat scholen zwak of zeer zwak worden en dat voormalige (zeer) zwakke scholen terugvallen in kwaliteit.

Dat doet de inspectie door de besturen van scholen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs er eerder dan voorheen, attent op te maken als de onderwijsresultaten achteruit gaan, maar nog wel voldoende zijn.

Verder krijgt een voormalige zeer zwakke school voor primair onderwijs pas weer basistoezicht als, naast de opbrengsten en het onderwijsleerproces, ook de kwaliteitszorg op essentiële punten voldoende is ([paragraaf 3.3](#))

Tenslotte blijft de inspectie een voormalige zeer zwakke school voor primair onderwijs langer actief volgen. Als een school met basistoezicht het eerste jaar na de verbetering weer onvoldoende opbrengsten heeft, wordt het schoolbestuur gewaarschuwd. Als de opbrengsten ook in het daaropvolgende jaar onvoldoende zijn, volgt altijd een kwaliteitsonderzoek. Op basis daarvan wordt de school dan (in afwijking van de beslisregels) als zwak beoordeeld en komt daarmee opnieuw onder intensief toezicht te staan.

6 Meer informatie

Inspectie van het Onderwijs

www.onderwijsinspectie.nl

Op de website van de inspectie vindt u de lijst zeer zwakke scholen en informatie over de werkwijze van de inspectie. Verder kunt u het inspectierapport van uw school inzien via 'Zoek Scholen'. Het is ook mogelijk een abonnement te nemen op publicaties en nieuwsbrieven die de inspectie uitbrengt.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

www.minocw.nl

Op de website van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vindt u het laatste nieuws. Ook kunt u zich abonneren op de nieuwsbrief Primair Onderwijs.

PO-raad : Programma 'Goed Worden Goed Blijven'

www.poraad.nl

De PO-raad heeft diverse activiteiten ontwikkeld voor besturen van (zeer) zwakke scholen. Hiermee wil de raad de kwaliteit van het onderwijs voor de leerlingen in het primair onderwijs verbeteren. De ondersteuningsmogelijkheden bestaan uit analyses, monitoring van bestuur en schooldirectie, ondersteuning door de 'vliegende brigade' en/of een bestuursscan. Ook voor scholen die het risico lopen om (zeer) zwak te worden zijn er mogelijkheden tot ondersteuning. Het aanbod geldt voor scholen voor regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs.

VO-raad: Steunpunt en Taskforce ZZS

www.vo-raad.nl / www.aocraad.nl

Het Project Zeer Zwakke Scholen van de VO-raad en de AOC Raad biedt hulp aan scholen die zwak of zeer zwak zijn of scholen die dit dreigen te worden. Het project richt zich op het minimaliseren van de duur dat een school zeer zwak is en het voorkomen dat zwakke scholen zeer zwak worden. Het project bestaat uit het Steunpunt ZZS en de Taskforce ZZS. Het Steunpunt ondersteunt zwakke en zeer zwakke scholen door collegiale uitwisseling tussen schoolleiders en bestuurders te faciliteren en door kennis en ervaringen te delen en te verspreiden. De Taskforce begeleidt (nieuwe) zeer zwakke scholen bij hun verbetertraject.

Rijksoverheid - Onderwijs

<http://www.rijksoverheid.nl/themas/onderwijs-en-wetenschap>

De website van de Rijksoverheid heeft een themasite over onderwijs. Hierop staat veel informatie over het onderwijs: wet- en regelgeving, leerplicht en zittenblijven.

Bijlage I

Termijnen zwakke en zeer zwakke scholen

Termijn	Duur
termijn tussen datum onderzoek en datum (samenvattend) rapport en concept toezichtplan	omstreeks zes werkweken
termijn tussen concept (samenvattend) rapport en concept toezichtplan en datum vaststelling (samenvattend) rapport en vaststelling toezichtplan	omstreeks zes werkweken
termijn tussen datum vaststelling (samenvattend) rapport en plaatsing op website inspectie	vier weken
termijn tussen datum onderzoek en plaatsing rapport(en) op website inspectie	omstreeks zestien werkweken
termijn tussen datum vaststelling rapport kwaliteitsonderzoek en tussentijds kwaliteitsonderzoek	maximaal één jaar
termijn tussen datum vaststelling rapport kwaliteitsonderzoek en onderzoek naar de kwaliteitsverbetering	maximaal twee jaar

Bijlage II

Aandachtspunten voor het plan van aanpak

Indicator	Uitwerking/toelichting
Uit het plan van aanpak blijkt dat het bevoegd gezag een analyse heeft gemaakt van de oorzaken van de situatie op de school.	<p>Het plan van aanpak bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informatie over de aanwezige EN nog ontbrekende voorwaarden voor het opheffen van knelpunten en tekortkomingen • verklaringen voor de aangetroffen kwaliteit • informatie over het draagvlak onder alle betrokkenen voor de uitvoering van het plan van aanpak en zo nodig de maatregelen die het bevoegd gezag treft om het draagvlak te vergroten.
Het plan van aanpak sluit aan op de analyse en richt zich door middel van samenhangende interventies op het opheffen van knelpunten in de voorwaardelijke sfeer en tekortkomingen in het onderwijsproces en de opbrengsten.	<p>Het plan van aanpak bevat doelgerichte, beknopt geformuleerde interventies voor het opheffen van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • knelpunten in de voorwaardelijke sfeer • tekortkomingen in het onderwijsproces • tekortkomingen in de opbrengsten • per interventie 'smart' geformuleerde tussen- en einddoelen • per interventie een aanduiding van de rol van: <ul style="list-style-type: none"> ○ direct betrokkenen ○ het management ○ het bevoegd gezag
De beoogde opbrengsten zijn van een voldoende niveau en passend bij de leerlingenpopulatie van de school.	<p>Het plan van aanpak bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een beschrijving van de kenmerken van de leerlingenpopulatie • per half jaar de beoogde opbrengsten (eind- en tussentijds) die: <ul style="list-style-type: none"> ○ meetbaar zijn geformuleerd ○ minimaal op de ondergrenzen liggen die de inspectie bij de beoordeling hanteert ○ maar tevens ambitieus en realistisch zijn
Er zijn tussentijdse evaluaties gepland die leiden tot verantwoording van de behaalde resultaten.	<p>Het plan van aanpak beschrijft per beoogd tussen- en einddoel c.q. tussentijdse en eindopbrengsten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op welke wijze de evaluatie wordt uitgevoerd • door wie de evaluatie wordt uitgevoerd • de criteria/normen waaraan moet zijn voldaan • op welke wijze de resultaten van de evaluatie worden gepresenteerd
Het plan omschrijft de communicatie met ouders.	<p>Het plan van aanpak geeft aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op welke wijze ouders worden geïnformeerd over het oordeel van de inspectie • hoe ouders (tussentijds) geïnformeerd worden over (de voortgang van) het verbetertraject
Het plan maakt duidelijk dat er voldoende financiële middelen zijn om het verbetertraject uit te voeren zoals gepland.	<p>Het plan van aanpak bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een overzicht van de kosten die samenhangen met de maatregelen uit het verbeterplan • een overzicht van de wijze waarop de kosten worden gedekt (uit reserves of uit de reguliere exploitatiemiddelen)

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

2011-26 | gratis
ISBN: 978-90-8503-258-8
Publicatienummer: 22PD2011G028

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de Inspectie van het Onderwijs: www.onderwijsinspectie.nl.

© Inspectie van het Onderwijs | november 2011